

А.У. Русаковіч,

кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры міжнародных адносін БДУ

АСАБЛІВАСЦІ ўЗАЕМАДЗЕЙНЯ БЕЛАРУСІ І ГЕРМАНІІ ў ЭКАНАМІЧНАЙ СФЕРЫ (2008–2011 гг.)

Шматвектарная знешняя палітыка Беларусі прадугледжвае развіццё адносін Беларусі з вядучымі дзяржавамі свету ў розных сферах, у першую чаргу эканамічнай. Адным з асноўных гандлёва-эканамічных партнёраў Беларусі традыцыйна з'яўляецца Германія. На працягу дваццаці гадоў паміж дзяржавамі была створана сістэма ўстойлівага ўзаемадзеяння ў эканамічнай сферы, якая адпавядала асноўным тэндэнцыям развіцця міжнародных адносін у перыяд глабалізацыі. Сусветны фінансава-эканамічны крызіс і яго наступствы значна паўплывалі на стан гандлёва-эканамічных сувязей Беларусі з вядучымі дзяржавамі свету. Вучоныя адзначаюць, што крызіс «не проста страсянуў нацыянальныя эканомікі, але і прывёў да перабудовы сістэмы шматбаковага рэгулявання фінансаў і сусветнай гаспадаркі на глабальным і рэгіянальным узроўнях» [20].

Беларускія даследчыкі ў сваіх працах традыцыйна надавалі ўвагу гандлёва-эканамічным аспектам беларуска-германскіх адносін, у тым ліку ў комплексе сувязей Беларусь – ЕС [11; 15–16]. У германскай навуковай літаратуры таксама існуе значная колькасць прац, у якіх даследаваны адносіны Беларусі з ЕС, праблемы транзіту энергарэсурсаў, беларуска-расійскія палітычныя і эканамічныя адносіны [22–24]. Разам з тым, адзначаная праблема працягвае ўяўляць значную цікавасць для даследчыкаў, паколькі недастаткова вывучаны ўплыў на стан эканамічных сувязей паміж пазначанымі краінамі такіх фактараў, як змяненне рамачных умоў палітычных адносін паміж ЕС і Рэспублікай Беларусь у 2008–2011 гг., сусветны фінансава-эканамічны крызіс, крызісныя з'явы ў беларускай эканоміцы ў 2011 г. Неабходна таксама прааналізаваць новыя ўмовы супрацоўніцтва, што сфарміраваліся пасля стварэння Мытнага саюза і Адзінай эканамічнай прасторы Беларусі, Казахстана і Расіі, падвесці агульныя вынікі двухбаковага гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва ў кантэксце развіцця беларускай эканомікі.

Мэты артыкула – аналіз развіцця гандлёва-эканамічных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Германіяй у перыяд 2008–2011 гг., вывучэнне тэндэнцый асноўных напрамкаў эканамічнага супрацоўніцтва з улікам новых умоў узаемадзеяння, вызначэнне фактараў, якія ўплываюць на стан сувязей, аналіз дасягненняў і праблем у сферы эканамічнага ўзаемадзеяння.

Базавыя ўмовы беларуска-германскага супрацоўніцтва былі сфарміраваны ў кантэксце глабальных змяненняў на мяжы 1980–1990-х гг. Аб'яднаная Германія імкнулася нарошчваць сваю эканамічную прысутнасць на постсавецкай прасторы, Беларусь як краіна з пераходнай эканоміяй была зацікаўлена ў атрыманні тэхнічнай дапамогі, інвестыцый, наладжвання гандлёвых адносін для ажыццяўлення рыначных пераўтварэнняў і эканамічнага развіцця. Асноўныя напрамкі эканамічнага ўзаемадзеяння Беларусі і Германіі сфарміраваліся ў 1990-х гг., тады ж была створана прававая база ўзаемадзеяння і структуры, якія неслі адказнасць за арганізацыю супрацоўніцтва. Дагаворна-прававая база эканамічнага супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Федэратыўнай Рэспублікай Германія ўлічвала спецыфіку развіцця Беларусі, розніцу эканамічных патэнцыялаў дзвюх дзяржаў, арыентавала абодва бакі ажыццяўляць будаўніцтва сувязей з улікам рыначных падыходаў. Агульныя параметры эканамічнага ўзаемадзеяння Беларусі з Германіяй як з краінай-членам Еўрапейскага саюза рэгуляваліся таксама адпаведнымі пагадненнямі [16]. Напрыклад, у гандлі з Беларуссю ЕС актыўна ўжываў сістэму тарыфнага і нетарыфнага рэгулявання. Пэўную перашкоду для гандлёва-эканамічных сувязей стварыла выключэнне з сістэмы Генеральных прэферэнцый ЕС у чэрвені 2007 г. з прычыны невыканання рэкамендацый Міжнароднай арганізацыі працы. Гэта адмоўна паўплывала на стан эканамічных кантактаў, «замарожаны» характар палітычных адносін паміж краінамі ў перыяд 1997–2008 гг. Разам з тым, з улікам усіх складанасцей і праблем у 1990-я – пачатку 2000-х гг. Германія становіцца адным з асноўных гандлёва-эканамічных партнёраў Беларусі ў ЕС.

У 2008 г. адносіны Беларусі з Германіяй уступілі ў новы этап свайго развіцця. Важнае значэнне для наладжвання беларуска-германскіх эканамічных сувязей меў прагрэс ў палітычных адносінах паміж Беларуссю і ЕС, які быў дасягнуты ў 2008 г. калі Савет ЕС прыняў рашэнне аб аднаўленні палітычнага дыялогу. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка адзначыў важную ролю Германіі ў працэсе наладжвання адносін Беларусі з ЕС: «...Такія буйныя краіны як Германія, Італія, Францыя сталі сапраўднымі магутнымі лакаматывамі па ўключэнні Беларусі ў агульнаеўрапейскія працэсы» [4]. У каст-

рычніку 2010 г., прымаючы даверчыя граматы новага Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла ФРГ у Беларусі К. Вайля, Прэзідэнт нашай краіны пацвердзіў, што Беларусь на самым высокім узроўні гатова да дыялогу з Германіяй аб супрацоўніцтве па ўсіх напрамках і падкрэсліў, што Германія традыцыйна з'яўляецца адным з ключавых партнёраў Беларусі ў Еўропе.

У 2009–2010 гг. паміж кіраўніцтвам Беларусі і ФРГ адбыўся шэраг перамоў на высокім узроўні. Германію наведалі з візітамі міністр замежных спраў Беларусі С. Мартынаў (люты 2009 г., ліпень 2010 г.), кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь У. Макей (чэрвень 2009 г.), якія правялі перамовы з германскімі калегамі па шырокаім коле праблем. Прэзідэнт Беларусі таксама правёў шэраг сустрэч з германскімі палітыкамі і бізнесменамі, якія наведалі Беларусь. У маі 2009 г. Беларусь была афіцыйна ўключана ў праграму ЕС «Усходняе партнёрства», што пашырыла магчымасці беларуска-германскага супрацоўніцтва [8].

Развіццё палітычнага дыялогу зрабіла магчымым аднаўленне дзейнасці асноўнай арганізацыйнай базы для эканамічнага ўзаемадзеяння дзвюх краін – Беларуска-германскага Савета эканамічнага супрацоўніцтва. У 1997–2008-х гг. дзейнасць савета была прыпынена, яго функцыі часткова выконваліся Беларуска-германскай рабочай групай па гандлі і інвестыцыях. У сярэдзіне чэрвеня 2009 г. у Мінску праводзілася пятае пасяджэнне Беларуска-германскага Савета эканамічнага супрацоўніцтва, на якім разглядаліся пытанні развіцця двухбаковага гандлю, прыцягнення германскіх крэдытна-інвестыцыйных рэсурсаў, ўзаемадзеяння ў сферы энергетыкі. Германскі бок прадставіў шэраг інвестыцыйных праектаў, прапанаваных для рэалізацыі ў Рэспубліцы Беларусь. У выніку сустрэчы з германскай дэлегацыяй савета Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка адзначыў, што «нас прыцягваюць новыя тэхналогіі, якія распрацоўваюцца ў Германіі. Маючы стабільную і прадказальную эканоміку, стабільнасць у дзяржаве, Беларусь можа быць добрым партнёрам для Германіі» [3].

Прадстаўнікі дзелавых колаў Германіі падкрэслілі важнасць мер, прынятых у Беларусі па лібералізацыі эканомікі і выказалі меркаванне, што ў сферы беларуска-германскага эканамічнага ўзаемадзеяння ёсць вялікі нявыкарыстаны патэнцыял. У ліпені 2010 г. у Германіі адбылося чарговае пасяджэнне Савета. Асабліва ўвага на пасяджэнні была адведзена новым перспектывам беларуска-германскага эканамічнага ўзаемадзеяння, звязаных з утварэннем Мытнага саюза паміж Беларуссю, Расіяй і Казахстанам. У ходзе сустрэчы кіраўніка беларускай дэлегацыі, міністра замежных спраў С. Мартынава з віцэ-канцлерам, міністрам замежных

спраў ФРГ Г. Вестэрвеле былі абмеркаваны праблемы двухбаковага ўзаемадзеяння, адносіны Беларусі з ЕС [9].

Развіццю эканамічнага ўзаемадзеяння спрыяла таксама правядзенне ў лістападзе 2010 г. у Франкфурце-на-Майне Беларускага інвестыцыйнага форуму. Беларускаю дэлегацыю на форуме ўзначаліў Прэм'ер-міністр рэспублікі С. Сідорскі. Партнёрамі з беларускага боку па правядзенні мерапрыемства з'яўляліся Усходні камітэт германскай эканомікі і Германскі саюз прамыслова-гандлёвых палат. У форуме прынялі ўдзел прадстаўнікі 36 краін свету. Па выніках мерапрыемства было заключана 25 пагадненняў па рэалізацыі інвестыцыйных праектаў у розных сферах, аб'ём прыцягнутых інвестыцый ацэньваўся беларускім бокам звыш 2,8 млрд дол. ЗША [10].

Значную працу па арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва праводзілі Прадстаўніцтва германскай эканомікі ў Беларусі, Нямецкі эканамічны клуб, важныя праекты былі рэалізаваны Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтрам, адной з задач якога з'яўляецца развіццё эканамічных сувязей паміж краінамі. На пастаяннай аснове праводзіліся сустрэчы дзелавых колаў Беларусі і Германіі. З германскага боку ў гэтай сферы актыўна ўзаемадзейнічалі з Беларуссю федэральныя землі. У маі 2008 г. у Мінску адбыўся Беларуска-германскі энергетычны форум, арганізатарамі якога выступілі дзяржаўныя органы дзвюх краін. У ходзе работы мерапрыемства былі абмеркаваны напрамкі супрацоўніцтва, магчымасць рэалізацыі інвестыцыйных праектаў, у прыватнасці будаўніцтва ЦЭЦ, энергазберажэнне, малая энергетыка, вытворчасць біяпаліва і інш. Эксперты дзвюх краін прааналізавалі праблемы энергаэфектыўнасці і аднаўляльных энергарэсурсаў, паставак газу, нафты і электраэнергіі, асваення, здабычы і перапрацоўкі бурага вугалю [7]. Традыцыйнымі сталі Дні эканомікі Беларусі, якія праводзіліся ў федэральных землях Германіі пры дапамозе зямельных Прамыслова-гандлёвых палат і Прадстаўніцтва германскай эканомікі ў Рэспубліцы Беларусь. Беларуска-германскія прадпрыемствы пастаянна ўдзельнічалі ў Гановарскай універсальнай выстаўцы, іншых вядомых мерапрыемствах і кірмашах у Германіі.

Вялікае значэнне беларускі бок надаваў пошуку новых форм пашырэння ўзаемадзеяння з Германіяй. Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка ў лістападзе 2009 г. на сустрэчы з дэлегацыяй дзелавых колаў Германіі прапанаваў стварыць няўрадавы беларуска-германскі Савет дзелавога супрацоўніцтва. У ходзе перагавораў абодва бакі адзначылі, што дынаміка беларуска-еўрапейскага дыялогу адкрывае перад краінамі новыя магчымасці для ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў самых розных галінах:

сельскай гаспадарцы, вытворчасці прадуктаў харчавання, лясной прамысловасці, альтэрнатыўнай энергетыцы, развіцці малога і сярэдняга прадпрыемства. Кіраўнік беларускай дзяржавы адзначыў, што беларускі ўрад зацікаўлены ў садзейнічанні Германіі ў пытаннях, звязаных з уступленнем Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю [1].

У канцы 2010 – пачатку 2011 г. змяніліся рамачныя ўмовы беларуска-германскага ўзаемадзеяння. Вынікі прэзідэнцкіх выбараў 2010 г. у Беларусі, сілавая акцыя ў дачыненні да антыўрадавага мітынгу ў Мінску выклікалі рэзкую крытыку афіцыйных улад Германіі. У гэтых умовах кіраўніцтва ФРГ надавала значную ўвагу беларускай праблематыцы і шмат у чым выступіла ініцыятарам фарміравання новай палітычнай лініі ЕС у дачыненні да Беларусі. Нямецкія палітыкі і эксперты рэалістычна падыходзілі да праблемы ўвядзення санкцый, у прыватнасці, была адзначана неэфектыўнасць санкцый ЕС у дачыненні да Беларусі ў папярэднія гады, выказваліся думкі, што жорсткая рэакцыя заходніх краін справакуе рэзкі дрэйф Беларусі ў бок Расіі. 31 студзеня 2011 г. Савет ЕС прыняў заключэнне па Беларусі, у якім была дадзена негатыўная ацэнка ўнутрыпалітычнай сітуацыі ў краіне, было заяўлена аб аднаўленні рэжыму санкцый супраць шэрагу афіцыйных асоб Беларусі. Такім чынам, у канцы 2010–2011 г. палітычныя адносіны Беларусі з Германіяй уступілі ў складаны і супярэчлівы этап свайго развіцця [15].

Разам з тым, стварэнне і пачатак дзейнасці Мытнага саюза Беларусі, Казахстана, Расіі ўзмацнілі цікавасць германскіх кампаній да беларускай эканомікі. У кастрычніку 2011 г. адбыўся 5-ы Дзень нямецкай эканомікі ў Беларусі, прысвечаны супрацоўніцтву ў транспартна-лагістычнай сферы. Прадстаўнікі абодвух бакоў вызначылі перспектывы супрацоўніцтва і прааналізавалі існуючыя складанасці. У сваім выступленні кіраўнік аддзела Расіі, Усходняй і Паўднёва-Усходняй Еўропы, Турцыі і Цэнтральнай Азіі Германскага саюза прамыслова-гандлёвых палат Т. Бауман адзначыў агульнасць мэт германскага і беларускага бізнесу і паказаў складанасці, з якімі сутыкаюцца германскія інвестары ў Беларусі: «Ёсць пазіцыі, якія прыцягваюць інвестараў: надзейнасць, кваліфікацыя працоўнай сілы, блізкасць рынку, перавагі, якія адкрывае Мытны саюз. Але нямецкія кампаніі скардзяцца, што рэалізацыя інвестпраектаў тармозіцца ... сігналы, якія зыходзяць з краіны, у тым ліку палітычныя, таксама вельмі важныя. Гэта тыя фактары, якія ствараюць у бізнесе давер» [17].

Германія ў разглядаемы перыяд захавала сваё значэнне як адзін з найбуйнейшых інвестараў у беларускую эканоміку. Германскія інвестыцыі, нягледзячы на зніжэнне ў апошнія гады

іх удзельнай вагі ў агульным аб'ёме інвестыцый, складалі пэўную частку замежных інвестыцый у Беларусі (табліца 1).

Табліца 1 – Паступленне інвестыцый з Германіі ў рэальны сектар эканомікі Беларусі у 2008–2011 гг. (млн дол. ЗША)

Гады	2008	2009	2010	2011
Аб'ём	116,8	59,7	70,9	176
Доля ў агульным аб'ёме інвестыцый, %	1,8	0,6	0,8	0,9

Крыніцы: [2, с. 78; 19, с. 416].

Па назапашаным замежным капітале па стане на студзень 2008 г. Германія знаходзілася на другім месцы сярод краін-інвестараў – 11,2 % (471,8 млн дол. ЗША). Першае месца займала Расія, удзельная вага якой у агульным аб'ёме інвестыцый складала 23,9 % (1 млрд дол. ЗША) [14]. Найбольш папулярнымі для інвестараў з'яўляюцца прамысловы сектар, камерцыйная дзейнасць па забеспячэнні рынку, транспарт. Неабходна адзначыць, што большасць прадпрыемстваў з удзелам нямецкага капіталу была зарэгістравана ў першай палове 1990-х гг. У 2011 г. у Беларусі налічвалася 352 прадпрыемствы з удзелам германскага капіталу, з іх 187 сумесных і 165 замежных, дзейнічала 97 прадстаўніцтваў германскіх фірм [21].

Германія ў апошнія гады з'яўляецца важным знешнегандлёвым партнёрам Беларусі. Аб знешнім гандлі паміж краінамі сведчаць прадстаўленыя паказчыкі ў табліцы 2.

Табліца 2 – Знешні гандаль паміж Беларуссю і Германіяй у 2008–2011 гг. (млн дол. ЗША)

Гады	2008	2009	2010	2011
Тавараабарот	3 603,7	3 198,5	2 846,1	4 328,7
Экспарт	812,0	987,4	460,8	1 827,4
Імпарт	2 791,7	2 211,1	2 385,3	2 501,3
Сальда	-1 979,7	-1 223,7	-1 924,5	- 673,9
Доля ў тавараабароце, % – агульны – з краінамі ЕС	5,0 15,9	6,4 20,2	4,7 18,8	5,0 17,6

Крыніцы: [6; 18, с. 553; 19, с. 600].

Аналіз дынамікі гандлёвых сувязей паміж дзвюма краінамі сведчыць аб даволі ўстойлівай тэндэнцыі нарошчвання аб'ёмаў гандлю на працягу 2008–2011 гг. Разам з тым, у 2009–2010 гг. значны ўплыў на стан гандлёвых сувязей аказаў сусветны фінансава-эканамічны крызіс, змяненне цэн на нафтапрадукты, што прывяло

да істотнага падзення ўзроўню гандлю паміж краінамі. На працягу ўсяго перыяду захоўвалася адмоўнае для Беларусі гандлёвае сальда. Даныя табліцы 2 сведчаць таксама аб значнай удзельнай вазе гандлю з ФРГ у тавараабароце Беларусі, яе ролі ў гандлёвых адносінах Беларусі і ЕС у цэлым. У разглядаемы перыяд адбылося змяненне структуры беларускага экспарту ў Германію. Напрыклад, калі ў 2009 г. значную частку экспарту складала нафта і нафтапрадукты (60 % беларускага экспарту ў Германію), то ў 2010 г. экспарт па дадзенай пазіцыі склаў усяго 6 %. У цэлым жа асноўнымі артыкуламі экспарту ў Германію з'яўляецца прадукцыя сельскай гаспадаркі, цяжкай прамысловасці, дрэваапрацоўчай, хімічнай, лясной, харчовай прамысловасці, тэкстыльных вырабы і інш [5, с. 163–166]. У імпарце Беларусі з Германіі значнае месца належала пастаўкам машын, абсталявання, транспартных сродкаў, апаратуры і г. д. Трэндзы ў імпарце таксама залежалі ад кан'юнктурных змен на рынку ў Беларусі. Напрыклад, калі ў 2010 г. з Германіі было імпартавана 31 тыс. легкавых аўтамабіляў (каля 10 % усяго беларускага імпарту з Германіі), то ў 2010 г. – толькі 1, 2 тыс. (каля 1,5 %) [5, с. 299–307].

Германія ў разглядаемы перыяд працягвала аказваць міжнародную тэхнічную дапамогу Беларусі як у рамках міждзяржаўных праграм, так і нацыянальных праектаў дапамогі і з'яўлялася адным з найбольш актыўных краін-донараў. Так, у 2009 г. пачалася рэалізацыя чарговага, пятага этапу праграмы падтрымкі Беларусі федэральным урадам Германіі «Пераадоўваючы межы». У рамках гэтага этапу (2009–2012 гг.) было прафінансавана больш за 40 праектаў у галіне адукацыі, сацыяльнай сферы, эфектыўнага выкарыстання прыродных і энергараэсурсаў, рэгіянальнага развіцця (агульная сума сродкаў складала 2,5 млн еўра) [12].

Вынікі развіцця беларуска-германскіх эканамічных сувязей у перыяд 2008–2011 гг. сведчаць, што Беларусь і Германія захоўвалі зацікаўленасць у развіцці двухбаковых эканамічных сувязей, што адпавядала іх нацыянальна-дзяржаўным інтарэсам і агульным тэндэнцыям развіцця сусветнага рынку. Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2011–2015 гг. увязвае тэмпы росту беларускай эканомікі з дынамікай развіцця краін – асноўных гандлёвых партнёраў: Расіі, Германіі, Кітая і інш. У адпаведнасці з Праграмай, стратэгічны падыход да знешніх эканамічных адносін заснаваны на перавагах геапалітычнага становішча краіны, імкненні атрымаць доступ да заходніх тэхналогій, інвестыцый і асноўных рынкаў рэалізацыі беларускіх тавараў у Расіі і Еўрапейскім саюзе [13]. Такім чынам, беларуска-германскае супрацоўніцтва садзейнічае ўстойлівасці эканамічнага становішча Беларусі, павышэнню канку-

рэнтаздольнасці эканомікі, развіццю яе рыначных элементаў, інтэграцыі ў сусветную эканамічную сістэму.

ЛІТАРАТУРА І КРЫНІЦЫ

1. Александр Лукашенко встретился с делегацией деловых кругов Германии [Электронный ресурс] // Официальный Интернет-портал Президента Республики Беларусь. – Режим доступа: <<http://president.gov.by/press78946.html#doc>> <<http://president.gov.by/press78946.html>>. – Дата доступа: 29.05.2012.
2. Беларусь в цифрах: стат. справ., 2012 / Национальный статистический комитет Республики Беларусь / редкол: В.И. Зиновский (пред. редкол.) – Минск, 2012. – 100 с.
3. Беларусь и Германия будут развивать всестороннее взаимовыгодное экономическое сотрудничество. [Электронный ресурс] // Официальный сайт Президента Республики Беларусь. – Режим доступа: <<http://president.gov.by/press73156.html#doc>> <<http://president.gov.by/press73156.html>>. – Дата доступа: 29.05.2012.
4. Беларусь не отступит от принципа проведения многовекторной политики [Электронный ресурс] // Официальный Интернет-портал Президента Республики Беларусь. – Режим доступа: <<http://president.gov.by/press75148.html#doc>> <<http://president.gov.by/press75148.html>>. – Дата доступа: 29.05.2012
5. Внешняя торговля Республики Беларусь: стат. сб. / Национальный статистический комитет Республики Беларусь; редкол.: И.С. Кангро (пред. редкол.) – Минск, 2011. – 404 с.
6. Итоги внешней торговли Республики Беларусь за январь-декабрь 2011 года [Электронный ресурс] // Государственный таможенный комитет Республики Беларусь, 2012. – Режим доступа: <http://gtk.gov.by/ru/stats/itogi_2011/jan_dek_2011>. – Дата доступа: 15.05.2012.
7. Материалы брифинга начальника управления информации – пресс-секретаря МИД Андрея Попова, проведенного для представителей СМИ 15 мая 2008 года [Электронный ресурс] // Министерство иностранных дел Республики Беларусь, 2012. – Режим доступа: <http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/cb6ef8b928f56658.html>. – Дата доступа: 29.05.2012.
8. Об участии белорусской делегации в учредительном саммите инициативы «Восточное партнерство» ЕС [Электронный ресурс] // Министерство иностранных дел Республики Беларусь, 2012. – Режим доступа: <http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/aac3770a55718bce.html>. – Дата доступа: 29.05.2012.
9. О рабочем визите Министра иностранных дел Республики Беларусь Сергея Мартынова в Федеративную Республику Германия [Электронный ресурс] // Министерство иностранных дел Республики Беларусь, 2012. – Режим доступа: <http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/c8a8b75ed05b6db2.html>. – Дата доступа: 29.05.2012.
10. О результатах проведения Белорусского инвестиционного форума в г. Франкфурте-на-Майне (Федеративная Республика Германия) [Электронный ресурс] // Совет Министров Республики Беларусь, 2012. – Режим доступа: <<<http://www.government.by/ru/beloruession-investment-forum/>>>. – Дата доступа: 15.05.2012.
11. Преодоление финансово-экономического кризиса: опыт Германии и Беларуси: материалы Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 19 окт. 2010 г. / Фонд им. Фридриха Эберта [и др.]. – Минск: И.П. Логинов, 2010. – 186 с.
12. Приветственное слово посла Федеративной Республики Германия Гебхарда Вайса по случаю открытия 5-го этапа Программы поддержки Беларуси [Электронный ресурс] // Программа поддержки Беларуси, 2012. – Режим доступа: <<http://www.fpb-belarus.org/news/Conf2010/2.%20Pr_sl_FRG.doc>>. – Дата доступа: 15.05.2012.
13. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2011–2015 гг. [Электронный ресурс] // КонсультантПлюс: Беларусь. Технологический 3000 / ООО «ЮрСпектр»; Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2012.
14. Панкевич, С. Иностранные инвестиции в реальный сектор экономики Республики Беларусь в 2007 г. [Электронный ресурс] / С. Панкевич // Infobank.by. – Режим доступа: <<<http://www.infobank.by/605/Default.aspx>>>. – Дата доступа: 27.07.2009.].
15. Русакович, А.В. Беларусь–Германия: новая парадигма политических отношений / А.В. Русакович // Журнал международного права и международных отношений. – 2011. – № 1.– С. 45–52.
16. Русакович, А.В. Белорусско-германские отношения в начале XXI века: экономический аспект / А.В. Русакович // Журнал международного права и международных отношений.– 2009. – № 4. – 43–50.

17. Справиться с вызовами поможет партнерство <<http://www.belmarket.by/ru/145/60/11506/Справиться-с-вызовами-поможет-партнерство.htm>> [Электронный ресурс] // Белорусы и рынок. – Режим доступа: <<http://www.belmarket.by/ru/145/60/11506>>. – Дата доступа: 15.05.2012.
18. Статистический ежегодник Республики Беларусь 2010: стат. сб. / Национальный статистический комитет Республики Беларусь; редкол.: В.И. Зиновский (пред. редкол.) – Минск, 2010. – 582 с.
19. Статистический ежегодник Республики Беларусь 2011: стат. сб. / Национальный статистический комитет Республики Беларусь; редкол.: В.И. Зиновский (пред. редкол.) – Минск, 2011. – 634 с.
20. Стенограмма выступления ректора МГИМО(У) МИД РФ, академика РАН А.В. Торкунова на пленарном заседании Сессии Учебно-методического объединения вузов РФ по образованию в области международных отношений. XV сессия Совета УМО (15–16 фев. 2011 г.) [Электронный ресурс] // Информационный портал Московского государственного института международных отношений МИД России. – Режим доступа: <<http://www.mgimo.ru/files/7102/speech_Torkunov.doc>>. – Дата доступа: 15.05.2012.
21. Торгово-экономическое сотрудничество [Электронный ресурс] // Посольство Республики Беларусь в Федеративной Республике Германия, 2012. – Режим доступа: <<<http://germany.mfa.gov.by/rus/relations/trade>>>. – Дата доступа: 15.05.2012.
22. Der Fall Belarus. Analysen, Interpretationen, Konsequenzen / J. Forbrig, R. Lindner, D. Marples, A. Moshes, A. Sahn // Osteuropa. – 2010. – № 12. – S. 5–22.
23. Garbe, F. Energische Integration? Ru lands Energiekonflikt mit Belarus / F. Garbe // Osteuropa. – 2007. – № 4. – S. 65–77.
24. Gotz, R. Energietransit von Russland durch die Ukraine und Belarus: ein Risiko für die europäische Energiesicherheit? / R. Gotz // Stiftung Wissenschaft und Politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit. – Berlin: SWP, 2006. – 31 S.

SUMMARY

Commercial and economic relations between Belarus and Germany in the period 2008–2011 were reviewed. The author notes that the system of steady cooperation in economic sphere which corresponded to the principal tendencies of international economic contact development in that period of globalization was established between two states. The results of the development of Belarusian-German economic contacts in the period 2008–2011 attest that Belarus and Germany were preserving the interest in the development of bilateral economic contacts.

Паступіў у рэдакцыю 28.06.2012 г.

УДК 930(430)«199/200»

В.В. Фрольцов,

кандидат исторических наук, доцент кафедры международных отношений БГУ

ЕВРОПЕЙСКИЙ ВЕКТОР ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ФРГ В 1990-е – НАЧАЛЕ 2000-х гг. В СОВРЕМЕННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ

Определение основных направлений в изучении европейского вектора внешней политики ФРГ в рассматриваемый период представляется весьма актуальной задачей. Этим занимаются исследователи-германисты, анализирующие формирование и реализацию внешнеполитического курса германского государства, историки широкого профиля, занимающиеся систематизацией и сравнительным анализом современной историографии. Исходя из вышеизложенного, целью данной статьи является общая характеристика ключевых направлений в изучении данного аспекта политики Германии в период пребывания у власти правительств Г. Коля и Г. Шрёдера, когда были определены основные подходы к позиционированию ФРГ в европейской политике. При этом следует подчеркнуть, что аналогичное исследование, применительно к этому вектору политики правительства А. Меркель, может стать темой для отдельной работы. Вместе с тем в полной мере оно может быть реализовано уже после смены нынешней правящей коалиции в Германии, что позволит четко обозначить его хронологические рамки, выделить наиболее характерные подходы в историографии внешней политики ФРГ после 2005 г.

Рассмотрение изучаемого вопроса в этой статье было осуществлено с учетом наличия

развитых научных школ по изучению немецкой политики в таких странах, как сама Германия, США и Великобритания, Польша, Россия и т. д. Нельзя было обойти вниманием и состояние этого направления в современной историографии Украины и Беларуси.

Наиболее обширные исследования по изучаемой теме принадлежат немецким авторам. Для их работ характерен интерес к следующим темам:

- формирование доктринальных основ европейского вектора внешней политики ФРГ после объединения Германии. В этой связи в центре внимания германских исследователей оказывались позиции различных политических партий и государственных деятелей, особенности принятия внешнеполитических решений в рамках правящих коалиций, оценки места и роли объединенной Германии в европейской и мировой политике и т. д. Из наиболее заметных авторов необходимо указать на А. Баринга, Ш. Бирлинга, М. Бондера, В. фон Бредова, В. Брукманна, П.М. Вагнера, В. Вайденфельда, В. Войке, Л. Гутьяра, П.М. Дали, С. Дойбнера, Г. Зибуру, Т. Йегера, К. Кайзера, М. Караму, В. Колер Кох, М. Крайле, Й. Кропку, Х. Куднани, Х.В. Мауля, Р. Розе, Б. Рётгера, К. Хаке, К. Ханна, Х. Хафтендорн, О. Хен-